

הספר על הטאבו

שאוסר עליך

לדעת מי אתה

אלאן ווטס

תרגום – אפי פז

תוכן העניינים

3.....	הקדמה
4.....	1. מידע פנימי
17.....	2. המשחק של שחור-ולבן
35.....	3. איך להיות בלוף מדוילם
56.....	4. העולם הוא הגוף שלו
70.....	5. נו, אז מה?
89.....	6. זה...
103.....	הספרים

הקדמה

הספר שלפניך בוחן את הטאבו רב העוצמה אך הבלתי רשמי – הקשר הסודי להתעלם ממי או ממה אנחנו באמת. הטיעון בקצרה הוא שהרגשה המקובלות של מישחו כאgo נבדל, צריך בתוך שכך של עור איננה אלא אשליה שאיננה מתישבת לא עם המדע המערבי ולא עם דתות הפילוסופיה הניסיונית של המזרח – בפרט עם הפילוסופיה המרכזית של הודנתה ההינדואיסטית. באשליה זו טמון שורש השימוש לרעה שאחנו עושים בטכנולוגיה לצורך שעבוד סביבתו הטבעית של האדם, והחרובן הצפוי לה כתוצאה מכך.

צרייך לכן למצוא באופן דחוף פשר לקיומנו, פשר התואם לעובדות הפיזיקליות, פשר שיגבר על הרגשת הניכור מהיקום. לשם כך השתמשתי בתובנות מן הודנתה, כשאני מציג אותן בלבוש מודרני ומערבי לחלוותן – וכך שאין שם כוונה שהספר זה יהיה "מבוא לודנתה" במובן של ספר לימוד. זו יותר מעין הפרייה הדדית בין מדע ערבי לאינטואיציה מזרחית.

תודות מיוחדות לאשתי, מריה ג'יין, לעבודת העריכה המסורה שלה, והערותיה לכתב היד. תודות גם לקרןبولינגן על תמיכתה בפרויקט הכלול את כתיבת הספר זהה.

אלאן ווטס

סאוסליטו, קליפורניה,

ינואר 1966

פרק ראשון

מידע פנימי

מה בדיק צריך לדעת צער כדיל "להיות בעניינים"? במילים אחרות: האם יש מידע פנימי מסוים, טאבו מיוחד, סוד מיוחד על החיים והקיים שרוב ההורים והמורים לא יודעים או שאינם מגלים?

ביפן היה מקובל לחתת לצער לפניו נישואיו "ספר כרית". היה זה כרך קטן של חיתוכי עץ, לפעמים צבעוניים, שתיארו את כל פרטי המגע המיני. הסיבה לא הייתה רק ש"תמונה אחת שווה יותר אלף מילים", אלא שכך נחסך מההורים הצורך להסביר עניינים רגילים אלה פנים אל פנים. במערב מידע צזה נמצא ביום בכל דוכן עיתונים. המין כבר איננו טאבו רציני, ולפעמים נדמה שבני הנעור יודעים עליו יותר ממהוריהם.

אר אם מין איננו בבחינת טאבו יותר, מה נשאר? תמיד יש **משהו** אסור וסודי, שהוא שמודח שהגישה אליו אסורה, שמציצים בו לכל היותר מצויה העין כי מבט ישיר עלול ליעזע יותר מדי. טאבו נחבא בתוך טאבו, כמו קליפות בצל. מה יהיה אם כן הספר שabbo יגניבו לבניהם ואמהות לבנותיהם בלי שיידו בכיר בಗלו?

בכמה חוגים קיים טאבו רציני על הדת, כולל חוגים בהם הולכים לבית הכנסת וקוראים בתורה. בחוגים אלה הדת היא עניינו הפרטני של האדם. לא נאה ולא גועי לדבר או להתוויח על זה, וממש גרע להיראות חסיד גדול. אך כשאתה מתחילה להתעמק בכל דת מקובלת, קשה להבין על מה השתקה. ברור שהספר שעליו אני חשב איננו התנ"ר – זו האנטולוגיה המרתתקת של חכמה קדמנית, היסטוריה ומשלים. שנים כה רבות התייחסו אליה כל פרה קדושה עד שכנראה עדיף להשאיר אותה סגורה למשך מאה או מאותם שנה, עד שיוכלו האנשים להאזין לה שוב באונינים נקיות. נכון שישנם סודות בכתביו הקודש, וחלקם חתרניים מאד, אך כולם חבויים בצורה מסובכת, בסמלים ודרכי חשיבה מיושנות, וקשה מאד להסביר את הדת הנוצרית לאדם בן ימינו, אלא אם מدلלים אותה ומעמידים אותה על הצורך להיות טוב ולהקוט את ישו, אבל אף פעם לא מוסבר איך בדיק עושים את זה. כדי להגיא לכר נחוץ לך כוח מיוחד

مالוחים הנקרא "חסד", אבל כל מה שאנו יודעים על החסד הוא שיש כאלה שיש להם אותו ויש כאלה שאין להם אותו.

הdtות הסטנדרטיות, בין אם זו יהדות, נצרות או איסלאם, הינדויזם או בודהיזם, נראות היום כמו מכירה שעבר ניצול יתר: קשה להפיק ממנה משנה מועיל. יש אמם כמה יוצאים מן הכלל שנחכאים בין השירות, אך רוב הרעיונות שלhn אודות אדם ועולם, עולם הדימויים ומודל החיים הטובים שלhn לא מתאימים ליקום שאנו מכירים, ולא לעולם אנושי המשתנה כה מהר עד כי שדברים שלמדת בבית הספר נעשים מיושנים כבר בטקס סיום הלימודים.

הספר שאני מדבר עליו לא יהיה ספר דת במובן המקביל, אבל הוא יctrar לדון בדברים רבים שבהם עסקו הדתות - היקום ומקוםו של האדם בו, המרכז המסתורי של ההתנסות שנקרה בפיו "אני עצמי", בעיות החיים והאהבה, הכאב והמוות, והשאלה האם לקיום יש משמעות במובן **כלשהו** של המילה. השאלה עולה כי מתעורר חשש, שהקייםינו אינו אלא מרוץ של עכברים במלכודת: יצורים חיים, כולל בני האדם, אינם יותר מצינורות שקולטים דברים בקצת אחד ופולטים אותם בקצת השני, תהליך שמספק תעסוקה מתמדת לבולו. אם ואשר יש להם די מזון, הם משתמשים באנרגיה העודפת שלהם כדי להתਪטל בצורות מסוימות, תוך כדי השמעת מיני קולות שנוצרים על ידי שאיפה ונשיפה של אויר מפתח הקלייטה, וחוברים לקבוצות כדי ללחום בקבוצות אחרות. במשך הזמן, מפתחים הצינורות שפע צה של אבזרי לוואי שבkowski ניתן להכיר בהם בסך הכל סתם צינורות, והכל נעשה במגוון מדריכים של צורות. יש חוק מעורפל שאוסר על אכילת צינורות מהסוג שלר, אבל באופן כללי יש תחרות רצינית מי יהיה הצינור השולט. כל זה נראה חסר תוחלת להפליא, עם זאת, במחשבה שנייה, זה מתחילה להראות פחות טפשי יותר פלאני. לאמיתו של דבר, זה נראה שונה להפליא.

הרגשה כי הרגיל הוא שונה, שדברים של יום יום קורים בצורה שאינה טبيعית ולא סבירה, היא סוג מיוחד של הארה. ג'. ק. צ'סטרטון אמר פעם שלחיות מופתע מדרקון או גריפון, חיות שאין קיימות, הוא דבר אחד; אבל להתפעל מקרנף או ג'ירף, יצורים שקיימים אבל נראים בלתי אפשריים הוא דבר

אחר לגמרי. הרגשת המזרות זו כוללת פלייה בסיסית ואינטנסיבית בקשר למשמעותם של דברים. מודיע, מכל העולמות האפשרים, קיים דזוקא צבר עצום ובלתי נוחץ לכואורה של גלקסיות ברצף מסתורי של חלל-זמן מעוקם, רבבות סוגי צינורות שונים העסוקים במשחק קדחתני של שליטה, אין ספור דרכים "לעשות את זה" מהאדרכלות האלגנטית של גביש השlag או מולקולה דו אטומית ועד לפאר של זנב הטווס?

לודוויג ויטגנשטיין ופילוסופים "לוגיים" מודרניים נוספים, ניסו להיפטר מן השאלה זו כשטענו שלשאלה אין כל משמעות וモוטב לה שלא הייתה נשאלת. רוב השאלות הפילוסופיות לא צרכות להיפטר, אלא צריך להיפטר מהן. זה יקרה כשהתגיאר למצב בו תראה כי שאלות כמו "למה קיים היקום?" איןן אלא נאוראה אינטלקטואלית, שימוש לרעה במילים, אשר יוצר שאלות **שנשמעות** סבירות אבל למעשה הן חסרות מובן. כמו השאלה "אייפה נמצא היקום?" שברור שכל מה שקיים חייב להיות אייפה שהוא בתוך היקום. תפקיד הפילוסופיה הוא לרפא אנשים משטוות כאלה. כפי שנראה, יanno גרעין של אמת בגישה של ויטגנשטיין. יחד עם זאת פלייה איננהמחלה. פלייה, וביתויה בשירה ובאמנות, היא בין הדברים החשובים ביותר שմבינים בין האדם לבני חיים אחרים ובין אנשים אינטיגנטיים ורגשיים לסתם דבילים.

היש אם כן סוד מסוים אודות הדרך בה בנויים הדברים, שהוא שף פעם לא דולף דרך צינורות המידע הרשמיים, הדתוות והפילוסופיות ההיסטוריות? יש ויש. אמרו את זה שוב ושוב, אך בצורה כזאת שהיום, בתרבות המסורתה בה אנו חיים, אנחנו פשוט לא מסוגלים לשמוע את התשובה. אנחנו לא מבינים שהסוד הוא חתני מאד, לא במובן הפוליטי והמוסרי, אלא כיון שהוא מבצע מהפרק בדרך הרגילה שבה אנחנו רואים את הדברים, ומטלטל את ה"שכל הישר" שלנו, מבחוץ פנימה ומלמטה למעלה. ברור שיש לכך גם תוצאות פוליטיות ומוסריות, אבל לא ברור מה הן עלולות להיות. עד היום הוגבלה מהפכת הנפש הפנימית זו לאנשים מבודדים בלבד; למייטב ידיעתי מעולם לא הייתה מאפיין כללי של חברות או קהילות. היא נחשה מסוכנת מדי. מכאן הטאבו.

אבל העולם נמצא במצב מסוכן מאד, ומהלה קשה דורשת לעיתים את הסיכון הכרוך בתרופה מסוכנת - כמו החיסון של פאסטור נגד כלבת. אנחנו לא רק מסוגלים לפוצץ את הפליטה בפצצות אטום, לחנק את עצמנו באקלוס יתר, להשמיד את המשאבים הטבעיים שלנו עקב חוסר שימושו, או להרוו את הקרקע ותנובתה אגב שימוש בחומריו הדברה ורישוס שאיננו מבינים את משמעות

פעילותם. מעבר לכל אלו, אורבת סכנה שהתרבות תהפור להצלחה טכנולוגית מסחררת, אך הדבר יעשה בשיטות שתהinya מפחידות, מבלבולות ויגרמו לאובדן דרך של רוב האנשים, ولو רק בגלל שהן ישנות ללא הרף. הדבר דומה להשתתפות במשחק שהחוקים שלו משתנים בלי הרף, בלי שהובhero אי פעם - משחק שאין ממנו יציאה אלא התאבדות, ואין אפשרות לחזור לצורת משחק קודמת.

אבל בעית האדם והטכנולוגיה מוצגת לרוב בצורה שגوية. אומרים שהאנושות התפתחה באופן חד-צדדי, כשהכוח טכנולוגי גדול ללא גידול מתאים בשלמות המוסרית, או, לפי ניסוח אחר, ללא התפתחות מתאימה בחינוך ובחשיבה הרציונאלית. למעשה הבעיה היא בסיסית יותר - שורש העניין נעוץ באופן בו אנו מרגשים ותופסים את עצמנו כיצורי אנוש, תחושת החיים שלנו, תחושה של קיום זהות כפרטים נבדלים. אנחנו סובלים מהזיהה, מתחושה שגوية ומעוותת של קיומו כיצורים חיים - לרובנו יש תחושה ש"אני עצמי" הוא מרכז נפרד של הרגשה ופעולה, שחי בפנים ומוגבל על ידי הגוף הפיזי - מרכז הנמצא בעימות מול עולם "חיצוני" של אנשים ודברים, ובא ברגע דרך החושים עם יקום זר ומואר. הדבר מתבטא בביטוי לשון מקובלות כמו "AIR מגעים תינוקות **לעולם**", "באתי לעולם", "אתה צריך להתיצב **בפני** המציאות", "כיבוש הטבע".

התחושה של האדם כ厶AKER בודד ומני ביקום עומדת בניגוד מוחלט לכל מה שידוע למדע על האדם (ועל יצורים חיים אחרים). אנחנו לא "באים לעולם"; אנחנו באים **מהעולם**, כמו עלים מתוך עצ. כמו שהאוקיינוס מעלה גלים, היקום מעלה אנשים. כל פרט הוא ביתוי של כלל ממלכת הטבע, פעילות ייחודית של היקום כולו. רוב האנשים חוות את הרגשה זו לעיתים רחוקות, אם בכלל. גם אלו שיעדים שהדבר נכון בתיאוריה, לא חשים או מרגשים את הדבר, אלא ממשיכים להיות מודעים לעצם כ"ego" נפרד מתוך שק עוז.

התוצאה הראשונה של האשליה זו היא שהגישה שלנו לעולם "שם בחוץ" היא עיונית למדי. תמיד אנחנו "קובשים" את הטבע, את החלל, את ההרים, את השממה, את החידקים ואת החרקים במקום ללמידה לשטר עימים פעלוה באופן הרמוני. בארהקה הסמלים הבולטים של כיבוש זה הם הדחפור והטיל - הכלים שהופר עקבם למשור עבור קופסאות מגوريים בנויות מקרטון, והשרביט הפאלי הגדול שמפלח את הרקיע. (יחד עם זאת, יש לנו אדריכלים מעולים שיעדים כיצד למקם בתים בגבעות ללא פגיעה בנוף, ואסטרונומים שיעדים כי כדור הארץ כבר נמצא בחלל, וכן שכדי לגלוות עולמות

אחרים יש צורך ראשית כל במכשורים אלקטרוניים רגשיים שבdomה לעיניים שלנו, יביאו את העצמים הרחוקים ביותר לתוך מוחנו¹. הגישה העונית של כיבוש הטבע מתעלמת מהתלות ההדידית בין כל הדברים והאירועים שהעולם מעבר לעור אינו אלא המשך של הגוף שלנו – והוא עלולה להסתיים בהשמדת אותה סביבה שבאנו ממנה ובה תלויים כל חיננו.

توزאה שנייה של ההרגשה שאנו יוצרים שכליים מבודדים בעולם זה, ומתופש ברובו, היא שאין לנו שום *sense common*, שום דרך להבנת העולם שמוסכמת על כולנו. זה פשוט מצב שבו דעתינו עומדת כנגד דעתך, ולכך את ההכרעות מקבל התועמלן שהוא אגרסיבי יותר ואלים יותר (כלומר רגש פחות). ערבותה של דעתות סותרות מאוחדות בכוח התעמולה היא המקור הגרווע ביותר לפיקוח על טכנולוגיה רבת עצמה.

אפשר לחשב שהדבר שנחוץ לנו הוא איזה גאון תורן שימצא דת חדשה, פילוסופית חיים וראית עולם, שייהיו סבירים ויתקבלו על ידי דעתו של אדם בסוף המאה העשרים, ובאמצעותם יוכל כל אדם לחוש שיש משמעות לעולם בכלל ולהיו הוא בפרט. אך כפי שראינו שוב ושוב בהיסטוריה, בכר אין די. דתות הן פלגניות ומتنצחות. הן עוד צורה של "אני-יותר-טוב-ממר" כי הן תלויות ביצירת הבחנה בין "הצפוי לישועה" ו"המקוללים", המאמינים האמיתיים והкопרים, אנחנו והם. גם ליברלים דתיים משחקים במשחק של " אנחנו-יותר-סובלניים-ממר". יתרה מכך, כמערכות של דוקטרינה, סמלים והתנהגויות, מתקשחות הדתוות למיסדים שחיברים לתבוע ציונות, הגנה ושמירה על ה"טוהר". כיוון שכל אמונה היא תקווה להעתה, ככלומר חיפוי על ספק ואי ודאות, זיקות הדתוות לחורים בתשובה. ככל שייתר אנשים מסכימים אתנו, כך מתריד אותנו פחות הספק באשר לעמדתנו. בסופה של דבר מתחייב המאמין להיות נוצרי או בודהיסט או יהודי למרות כל ידע חדש שיגיע אליו. רעיונות חדשים וקשיים לעיכול עשויים להיטמע בתוך מסורת דתית, גם אם הם עומדים בסתריה גמורה לדוקטרינות המקוריות שלה, כך שהמאמין יוכל לדבוק בעמדתו ולטעון: "בראש ובראונה אני תלמיד של ישו/מושחד/בודהא". התחייבות בלתי חוארת לדת כלשהי איננה רק התאבדות אינטלקטואלית; היא בפירוש חוסר אמונה, כי היא אוטמת את המוח לכל ראיית עולם חדשה. אמונה היא, מעל לכל, פריחות – אקט של אמון בבלתי נודע. חסיד נלהב של עדי יהוה ניסה פעם לשכנע אותו,

¹ "אני לא מאמין שימוש בערך כלשהו יצא מחקרת עירימת הסיגים שעל פני הירח ... אל תהשבו שתקצבי העתק של נאסא מבטיחים תמייה ראויה לאסטרונומיה" פרד הויל: "גלקסיות, גרעינים וקווייזרים"

שאם היה קיים אלוהים של אהבה, אין ספק שהוא היה מעניק לאנושות ספר מהימן ובבלתי ניתן לערעור כדי להנחותנו בדרך הנכונה. ענייתי לו, כי שום אלוהים מתחשב לא היה מנون את התבוננה האנושית ומונוע ממנה כל גמישות וכושר הסתגלות בכר שהיתה תלולה לחלוין בעובדה שהמענה לכל קושיה נמצא בספר אחד, התנ"ר. כי תפקידן של מילימ, ולכן גם של ספר, הוא הצביע מעבר לעצמן אל עולם של חיים והתנסות שאיןו רק מילים או רעיונות. שם שכספ איננו עושר ממשי ובר שימוש, ספרים הם לא החיים. הערכה של כתבי קודש דומה לאכילה של שטרות כסף.

לכן, הספר שהייתי רוצה להחליק לידי יהיה בעצם חלקלך. הוא יחליק אותם לתחום חדש, לא של רעיונות בלבד, אלא של התנסות והרגשות. הוא יהיה תרופה זמנית, לא משטר אכילה קבוע; נקודת מוצא ולא מקום קבוע לחיות בו. הם יקראו אותו ויגמרו עם הנושא, כי אם הוא יהיה כתוב טוב וברור, הם לא יצטרכו לשוב אליו עוד ועוד כדי לחפש משמעותם נסתרות או הבחרות של דוקטרינות מעורפלות. לא נחוצים לנו דת חדשה או תנ"ר חדש. אנו צריכים התנסות חדשה – הרגשה חדשה של המשמעות להיות "אני". מידע הפנים על החיים (שהוא כМОון נקודת המבט הסודית והאמתית) הוא שהרגשת האני הנורמלית שלנו היא בעצם תעלול, או, במקרה הטוב ביותר, תפקיד זמני שאנו מושכים, או שתיכחמו אותנו שנשחק – תוך הסכמה שבשתייה מצידנו, כמו שכל מהופנט מוכן בעצם באופן בסיסי להתרפנט. הטאבו החזק ביותר שנכפה علينا הוא הטאבו נגד הידע מה או מה אתה בעצם, מאחורי המסכה של האגו הנפרד, העצמאי והمبודד לכארה. אני לא מדובר על ה"איך" או התת-מודע הברברי של פרויד כמציאות האמיתית מאחוריו מסווה האישיות. כמו שנראה בהמשך, פרויד היה נתון תחת ההשפעה של אפנט הרדוקציוניזם של המאה התשע עשרה, אופנה שהיתה דחף לשינוי להמעיט מערכן של התרבות והאנטילגנציה האנושית שכונו בשם תוכר לוואי מקרי של כוחות עיוריים וארציזונאלים. הם עמלו קשות לנסות ולהוכיח להוכיח שענבים יכולים לצמוח משיח קוצים.

כמו שקרה לעיתים כה קרובות, הדבר ממנו הדחקנו והתעלמנו, הוא מוביל להדחים. הקשיי נעוז בכר, שהדבר כל כר ברור מALLY וכלה בסיסי שבkowski ניתן לתאר אותו במילים. הגרמנים קוראים לכך *Hintergedanke* - מה שנמצא בחלק האחורי של הראש וקשה לנו להכיר בו, אפילו כלפי עצמנו. ההרגשה של "אני" כמרכז קיום בודד וمبודד היא כה חזקה ומקובלת על הכל,

וכה בסיסית לאופן החשיבה והדיבור שלנו, למערכת החוקים ולמוסדות החברתיים שלנו עד שאין אפשרותנו להרגיש את ה"אני" שלנו אלא כפרט מלאכותי בתכנית היקום. אני נראה כחבק או קוצר שמבזק לשניה אחת בכל נצחי הזמן - יצור נדייר, מסובך וудין להחריד בשולי האבולוציה הביוולוגית, במקום בו גל החיים מתנקץ לריסיסים נפרדים, מבהיקים ורבי גוונים שמנצנצים לרגע רק על מנת להימוג לנצח. תחת התנניה צו, נראה בלתי אפשרי ואפיו אבסורדי שנגיעה להבנה כי אני עצמי אני שוכן בטיפה בלבד, אלא בכל נחשול האנרגיה שמשתרע מן הגלקסיות עד השדות הגראуниים בגופי. ברמת קיום צו, "אני" עתיק לאין שיעור; צורותיו רבות לאין ספור ובוأن ולכתן אין אלא פעימות או ויברציות של שטף אנרגיה אחד ונצחי.

קשה להגיע להבנה זו, בגלל העובדהuai שאי אפשר לתפוס זאת בעזרת חשיבה קונספטואלית. דומה הדבר לעין שהיתה מנסה להביט בעצמה ישרות, או לנסיון לתאר את הצבע של ראי במונחי הצבעים המשתקפים בו. שם שראייה היא יותר מסך הדברים הנראים, הבסיס או ה"תשתיית" לקיומו ולמודעותנו אינם ניתנים להבנה במונחי הדברים שידועים. אנו נאלצים לכן לדבר על הנושא דרך מיתוסים - ככלומר דרך דימויים, אנלוגיות ומטפורות, שאומרים למה דומה הדבר, להבדיל מהניסיונו לומר מה הדבר עצמו. פירוש קיזוני אחד של "מיתוס" הוא משל, דבר שלא היה ולא נברא או אמונה טפלה. אך במובן אחר "מיתוס" הוא אנלוגיה, דימוי שימושי ופורה באמצעותו אנו מעניקים משמעות לחים, כמו שניתן להסביר כוחות חשמליים על ידי השוואתם להתנהגות המים או האויר. אך אין לקבל "מיתוס", במשמעותו זו, באופן מילולי, ממש כשם שאינו להחליף בין חשמל ובין מים או אויר. לכן שימושים במיתוס יש להקפיד לא להחליף דימוי בעובדה, כי אנו עלולים לטפס על התמרור במקומות ללכת בכיוון שהתרrror מורה.

אני משתמש אם כן במיתוס כדי לענות לילדים ששואלים אותו את השאלות המטפיזיות הבסיסיות שצחות במוחם בצורה כל כך טבעית: "מאיife בא העולם?" "למה ברא אלוהים את העולם?" "איפה הייתי לפני שנולדתי?" "לאן הולכים האנשים שמתים?" שוב ושוב נוכחותיהם מרצוים ומסופקים מסיפור פשוט ומאד עתיק, שהולך ככה:

עולם לא היה זמן בו נוצר העולם, כי הוא הולך סביב סביב כמו מעגל, ואין שום מקום בו המעלג מתחילה. הסתכל בשעון שלי, אשר מורה את הזמן. הוא סובב והולך במעגל, וכך גם העולם חואר על עצמו שוב ושוב. אך כמו

שמחווג השעות עליה לשתיים-עשרה וווד לשבש, קר יש גם יום ולילה, ערנות ושינה, חיים וממות, קייז וחורף. אי אפשר לקבל אחד ללא השני, כי לא תוכל לדעת מה זה שחור אם לא תראה אותו לצד הלבן, ולא תדע מה זה לבן אם לא יהיה לצדו שחור.

באותו אופן ישנים זמינים שבhem העולם קיימים, ומנים בהם העולם איןנו, כי אם העולם היה קיים עד ועוד בלי הפסקה, הוא היה משתמש עצמו עצמו נורא. הוא בא והולך. פעם אתה רואה אותו ופעם לא. ככה, בغالל שהוא לא משתמש עצמו עצמו, הוא תמיד חזר אחורי שהוא נעלם. זה כמו הנשימה: היא נכנסת ויוצאה, נכנסת ויוצאה, ואם תנסה לשמור אותה בפנים כל הזמן תרגיש נורא. זה דומה גם למשחק מחבאים, כי תמיד כיף למצוא דרכים חדשות להתחבא, ולהיפש מישו שלא מתחבא תמיד באותו מקום.

גם אלוהים אוהב למשחק מחבאים, אבל בغالל שאין שום דבר מוחז לאלהים, אין לו עם מי למשחק אלא רק עם עצמו. אבל הוא מתגבר על הבעיה הזאת כי הוא מעמיד פנים שהוא איןנו הוא. זאת הדרך שלו להתחבא מפני עצמו. הוא מעמיד פנים שהוא אתה ואני וכל האנשים בעולם, כל החיים, כל הצמחים, כל הסלעים וכל הכוכבים. ככה הוא עובר הרפתקאות מופלאות, חלק מהן איזומות ומפחידות. אך הן לא יותר מחלומות רעים, שיעלמו כשהוא יתעורר.

כאלהים משחק מחבאים, ומעמיד פנים שהוא אתה ואני, הוא עושה את זה כל כך טוב שלוקח לו הרבה זמן להזכיר איפה ואיך החביא את עצמו. אבל זה כל הכיף - בדיק מה שרצה לעשות. הוא לא רוצה למצוא את עצמו יותר מדי מהר, כי זה יקלקל את כל המשחק. זו הסיבה שככל קר קשה לך ולך למצוא שאנו אלוהים בתחפושת, מעמיד פנים שהוא לא הוא. אך כשהמשחק ימשך מספיק זמן, כולנו נתעורר, נפסיק להעמיד פנים, ונזכיר שככלנו "אני" אחד ויחיד - האלהים שהוא כל מה שיש ושחי לעולמי עולמים.

ברור שעלייך לזכור שלאלוהים אין צורה של אדם. לאנשים יש עור ותמיד יש מהו מוחז לעור שלנו. אם לא היה לנו עור, לא היינו יודעים את ההבדל בין מה שבפנים ומה שמחוץ לגופנו. אך לאלהים אין עור ולא צורה כי אין שום דבר מוחז אליו. (אם הילד מספיק אינטיליגנטי, אני ממחיש זאת בעזרת רצועת מבויס - טבעת ניר שפותלת קר שיש לה רק צד אחד). הפנים והחוץ של אלהים הם אותו דבר. ולמרות שדיברתי על אלהים בעל "הוא" ולא "היא", אלהים איןנו גבר ולא אישة.

אלוהים הוא ה"עצמי" של העולם, אבל לא תוכל לראות את אלוהים מאותה סיבה שבלי ראי לא תוכל לראות את העיניים שלך, ובטעות שלא תוכל לנשור את השינויים שלך או להתבונן לתוך המוח שלך. העצמי שלך מוחבא בצורה, כה מוחוכמת כי זהו אלוהים שמתחבא.

אתה יכול לשאול למה לפעמים אלוהים מסתתר באנשים נוראים, או מעמיד פניהם כאילו הוא איש הסובל ממחלה קשה וממכאוביים. ראשית עלייך לזכור שהוא לא באמת עושה את זה למישר אחר אלא לעצמו. עלייך לזכור גם שבכל הסיפורים שאתה אוהב לשמעו צרכים להיות גם אנשים רעים מוחזקים לטוביים, כי החלק המותח בספר הוא למצוא איר הטוביים ינצח את הרעים. זה כמו משחקים קלפים. בהתחלה המשחק אנחנו טורפים אותם לערוביה, שהוא כמו הדברים הרעים בעולם, אבל המטרה של המשחק היא לעשות סדר בבלגן, וכי שעושה סדר心仪的 טוב הוא המנצח. אז אנחנו טורפים את הקלפים שוב ומשחקיםשוב, וככה גם קורה בעולם.

הסיפור הזה, שצורתו היא של מיתוס, לא ניתן כתיאור **מדויק** של הדברים. הסיפור מתבסס על אנלוגיות של משחק וدرמה, וטור שימוש במילה השחוכה לעיפה "אלוהים" בתווך השחקן, הסיפור טוען רק שהוא **דומה** לדברים כפי שהם. אני משתמש בו רק כמו האסטרונומים המשמשים בדיםיו של ניופח בלון שחור עם נקודות לבנות עליו לתיאור הגלקסיות, כדי להסביר את התפשטות היקום. אבל לרוב הילדים, ולמבוגרים רבים, המיתוס הוא בעת ובעונה אחת גם מובן, גם פשוט וגם מרתק. בנגדו לכך, הסברים מיתיים אחרים של העולם הם פשוטניים, מפתלים ובלתי מובנים. אך אנשים רבים חושבים של האמין בהיגדים וסמלים לא מובנים של הדת שלהם הוא מבן האמונה. "אני מאמין" אמר טרטוייאן על הנצרות "כיון שהוא אבסורד".

אנשים שחוsbים עברו עצם לא מקבלים רעיונות על סמרק סוג זה של סמכות. הם לא מרגשים חייבים להאמין בניסים או בתורות שונות כמו שאברהם הרגיש מחויב על ידי אלוהים להקריב את בנו. כמו שט. ג'ורג' האריס אומר:

הירארכיה החברתית של העבר, שבה אישינו בוס מעלייך תמיד הענייש על כל טעות, יקרה התנניה שגרמה לאנשים להרגיש שהסמכות האכזרית נמשכת לאורך "כל הדרך עד למעלה". בחברה החופשית והשוויונית של ימינו אנחנו לא מרגשים את הקשר הזה. מאי ד"ר ספוק, אפילו במשפחה

האנושית אין לנו הרבה אבות דמווי אלוהים. כך שהחתת מודע הממושיע לא לומד יותר לחפש מחילה מאלווהים זועם בשמיים.

אבל, הוא ממשיר,

ודורנו חי בגיינום קר, צינוק מבודד לכל החיים, ללא אלוהים שירשע או יגאל אותו. עד שהאדם מגיע להבנה של המלכודת ומוצא את... "היסוד המוחלט של ההוויה", אין לו שום סיבה לקיים. ריק, סופי, הוא יודע רק שימושות בקרוב. כיון שלחחים אלו אין כל משמעות, והוא אינו רואה חיים עתידיים, הוא לא ממש אדם אלא קורבן להכחודה עצמית.²

פול טיליצ'י' ל风俗 את המונח "אלוהים", העביר אותו חיטוי וקרא לו בשם "הבסיס המוחלט של ההוויה". המונח יתאים גם עברו "העצמי של העולם" בchnerה שהשתמשתי בו בסיפורו לילדים. אבל הסוד שמתחלק אל הילד דרך הסיפור שלי הוא, כי הבסיס המוחלט של ההוויה הוא **אתה**. כמובן שלא אתה היום-יום שהבסיס מתחשפ אליו, אלא העצמי הפנימי ביותר שהומך מפיקוח כי הוא תמיד המפקח. זהו אם כן, הטענו הגדול מכלם - אתה הוא זה!

אך בתרבות שלנו זוהי אבן הבוחן לשפויות, האפליה שבכפירות, והפראית שבهزיות. אנחנו מאמינים שהוא שיא המגלומניה - ניפוח האגו עד אבסורד מוחלט. כי למרות שביד אחת אנחנו מטפחים את האגו, בידי השנייה אנחנו נוטנים לו על הראש. מדור לדור אנחנו מוציאים לידיינו את המיצ' כדי "שידעו את מקוםם" ויתנהגו, יחשבו וירגישו בנסיבות ההולמת אגו קטן אחד מבין רבים. כמו שامي נהגה לומר: "אתה לא הדג היחיד בים". כל אדם שפו בדעתו שמאמין שהוא אלוהים צריך להיצלב או לעלות על המוקד, למרות שכעת אלו נוטים לנקיוט בגישה נדיבת יתר האומרת שאין מי שיאמין בשטוויות כאלה כשהוא שפו בדעתו. רק רפה שככל אומלל יכול לתפוס את עצמו כשליט העולם יוכל, ולצפות שכולם יכרעו ברר לרגלייו ויסגדו לו.

אבל הבעיה מתחילה מכך שאנחנו רואים את אלוהים כמלך מלכי המלכים של היקום, הטכኖקרט העליון שמקח באופן אישי ומודע על כל פרט ביקום שלו - וזה איננו סוג האלוהים שבסיפורו שלי. למעשה, זה בכלל לא הסיפור שלי, כי כל מי שלמד היסטוריה של הדתות יודע שהסיפור הגע מההודו העתיקה, והוא הסביר המיתולוגי של פילוסופיית הורדנטה, הוודנטה היא תורת

² במאמר "דין בדעתינו של התיאולוג פאול טיליז'ן" The Battle of the Bible, Look, Vol. XIX, No. 15, July 27, 1965, P. 19.

האופנישות, אוסף של דיאלוגים, סיפורים ושירת שנוצר ברובו עד המאה התשיעית לפני הספירה. הודים מתוחכמים לא רואים את אלוהים כספר-איש מיוחד ונפרד אשר **שולט** על העולם ממרומים, מלך. האלוהים שלהם נמצא " מתחת" ולא "מעל" כל דבר, והוא **משחק** את העולם מבפנים. אפשר להגיד שאמ הדת היא אופיומ להמוניים, אצל היהודים האלוהים נמצא בורדים. מה גם ששם היהודי לא יכול להגיע להכרה שהוא אלוהים בתחפושת בלי שיראה באותו רגע שהוא נכון באותה מידת לגבי כל אחד וכל דבר אחר. בפילוסופיה הודנטה, לא קיים כלום חז' מאלוהים. לכאורה קיימים דברים חז' מאלוהים, אבל רק בגלל שהוא חולם אותם והופך אותם לתחפושות שלו כדי לשחק במחבאים עם עצמו. لكن העולם של הדברים הנפרדים לכאורה הוא אמיתי רק לשעה קלה, לא אמיתי לנצח, כי הוא בא והולך כמו שהעצמי מחביה ומוצא את עצמו.

אר וודנטה היא הרבה יותר מהרעיון או האמונה שכך הם הדברים. בעיקר ועל הכל **זהו התנסות**, הידע הבלתי אמצעית שהוא כף. لكن זהו ערעור מהפכני על הדרך השגרתית בה אנו רואים את הדברים. היא הופכת את העולם מבפנים החוצה ו מבחוץ פנימה. אימרה המיויחסת לישו אומרת:

כשתהפוך את השניים לאחד,

וכשתהפוך את הפנימי לחיצוני,

ואת החיצוני לפנימי,

ואת שלמעלה כמו שלמטה...

או תיכנס [לملכות השמיים]...

אני האור שמעל הכל,

אני הכל,

הכל בא ממי

והכל מגיע אליו,

חטוב [פיסט] עז, ושם הנני,

הרם אבן ושם תמצאני.³

³ ראה "הבשורה לפי תומס", כתוב יד קופטי שנמצא לאחרונה, מתרגם כנראה מגרסא יוונית משנת 140 לספירה, "אני" ו"מנני" הן התייחסויות ברורות ל"אני" הנhabा.

A. Guillaumont and others (trs.), *The Gospel According to Thomas*. Harper & Row, New York, 1959. pp. 17-18, 43.

בימינו מגיעה אלינו תורה הودנטה לאחר מגע עם כל הגישות, צורות החשיבה והסמלים של התרבות ההינדי בפריחתה ושקיעתה האיתית לאורך יותר מאלפיים ושמונה מאות שנים, חבולה בידי קנות איסלאמית ומושחתת על ידי פורטנאים בריטי. כפי שהיא מוצגת, לא מעוררת הודנטה כלל הד במערב, ולרוב נמשך אליה סוג האנשים שהרוחניות שלהם מעודנת עד שקייפות וSKIOM בגוף הפיזי נראה להם מגUIL מNSWA⁴. אבל ניתן למסור את עיקרי התורה בסגנון ימינו, בלי קישוטים אקזוטיים, ללא טרמינולוגיה בסנסקריט ולא פואזות מיותרות של רוחניות. אז לא רק שהמסר יהיה ברור לאנשים ללא עניין מיוחד ב"דתוות מזרחיות"; הוא גם יהיה בדיקן העוזע שנחוץ לנו כדי שנבעט את עצמנו מחוץ להרגשה המבודדת של עצמנו.

אין לבלב בין הבנת סיפור ה"אני" ובין התנהוגות המקובלת כ"חוסר אוניות", שהוא המאמץ להזדהות עם الآخر ועם צרכיו בזמן שאנו עדים שבויים באשליה רבת העוצמה שאנו עדים רק Ago בתוך שוק של עור. "חוסר אוניות" זה איננו יותר מאשר אוניות מעודנת למהדרין, בדומה ל"חברה הפנימית" ששחקת במשחק של " אנחנו-יותר-סובלניים-מכם". הודנטה לא הטיפה במקור למוסריות. היא לא דקה באנשים לחקות כמו קופים את הקדושים בלי להבין את המניעים האמיתיים שלהם, או לחקות את המניעים בלי להבין את הידע שמעורר אותם.

מסיבה זו, הספר שאעביר לידי לא יכול שום דרישות ושום דרישות, שום "צרכים" ו"מורים". אהבת אמת באה מהבנה, לא מהרגשת חובה או אשמה. האם הייתה רוצה להיות אמא נכה שהבת שלה לא יכולה להתחנן כי היא מרגישה חובה לדאג לאימה, ולכן היא שונאת אותה? לא הייתה רוצה בספר איך הדברים צריכים להיות, אלא איך הם באמת, וכייד ועל שום מה אנחנו מתעלמים מהם כפי שהם. אי אפשר ללמד Ago להיות שום דבר חז' מגояיסטי, למרות שלאגו יש דרכיהם מוחכבות מאוד להעמיד פנים שהוא חוץ בתשובה. המשימה הבסיסית, אם כן, היא לפוגג באמצעות ניסיון והתנסות, את האשליה של עצמן Ago נפרד. התוצאה לא יכולה להיות התנהוגות לאור המוסריות **המקובלות**. התוצאה עשויה להיות מה שהמרובעים אמרו על ישו: "ראו את האיש! גרגון ושיכור, חבר למוכסים ולחוטאים".

⁴ אמרתי "רוב" כי אני מודע ליווצאים מן הכלל, הן כאן והן בהודו.

יתירה מכך, לאחר שאנו חודרים ורואים מבعد לאשלית האגו, לא נוכל יותר לראות את עצמנו טובים יותר, או נעלים מאחרים, בגלל שעשינו זאת. מכל עבר ישנו רק העצמי האחד, משחק במשחקים מחובאים רבים מספור. היצפור לא **בעליה** על הביצה ממנה בקעה. למעשה, ניתן לומר שיצפור היא האמצעי של ביצה אחת להיות לביצים אחרות. הביצה היא אגו, והיצפור היא עצמי משוחרר. מיתוס היהודי מספר על העצמי כברבור קדוש שהטיל ביצה שממנה בקע העולם. אני אפילו לא אומר שאתה **צריך** לבקוע מתוך הקליפה שלך. בזמן כלשהו, בדרך כלל, אתה (האתה האמתי, העצמי) תעשה זאת בכל מקרה, אבל יכול להיות שהמשחק של העצמי הוא להישאר רdom ברווח התהיפות האנושיות שלו, וכך להביא את הדrama של החיים עלי אדמות לקיצה בקול נפץ אדיר. לפי מיתוס הינדי נוסף, ככל שעובר הזמן, החיים בעולם הופכים להיות רעים יותר ויותר, עד שלבסוף האל שיווה שהוא הפן ההרסני של העצמי, רוקד ריקוד נורא שמכלה הכל באש. בעקבות הררס באה תקופה של 4,320,000 שנה של שקט מוחלט שבה העצמי הוא רק עצמו ולא משחק במשחקים. ואז מתחילה המשחק מחדש, יוצא בדרך כיקום של זוהר מושלם שמתחיל להידדר לאחר 1,728,000 שנה בלבד. כל סיבוב של המשחק מתוכנן כך שכוחות האופל משתפים עצמם רק בשליש האחרון, וננהנים בסוף מניצחון קצר אך כאב. היום אנו מעריכים את חיי כוכב הלכת שלנו בעצמו ממשיכי זמן ארוכים בהרבה, אך מכל התרבותות הקדומות, חזון הזמן הקוסמי של היהודים היה הדימוי היצירתי ביותר. עליך לזכור עם זאת, שהסיפור על גלגולו ההופעה וההעלמות של העולם הוא רק מיתוס, לא מדע, משל ולא נבואה. זאת דרך להמחיש את הרעיון שהיקום דומה למשחק מחובאים.

אם כן, אם אני לא אומר שאתה **צריך** להתעורר מਆשלית האגו ולהתגיים להצלת העולם מסון, לשם מה הספר? למה לא להיתרוויח לאחר בנחה, ולתת לדברים לזרום בדרכם שלהם? פשוט בגלל שגם העבודה שאני כותב היא חלק מ"חתת לדברים לזרום בדרכם שלהם". בטור יצור אנושי, הטבע שלי הוא כזה, שאני פשוט נהנה מפילוסופיה ורוצח להתחלק בה. אני עושים את זה - כמו שיש ציפור שהיא נשר ויש ציפור שהיא יונה, ישנו פרח שהוא שושנה ויש פרח שהוא חבצלת. אני גם מבין, שככל שפחות אטייפן יקשבו לי יותר.